

GÜNEY

AYLIK EDEBİYAT VE SANAT GAZETESİ
Sayı : 6 1 Aralık 1967 1 Lira

GERÇEĞİN IŞIĞI ALTINDA

Geçen ay Mardin'li üç çocuk İstanbul'a geldi. Nerden duymuşlarsa «İstanbul'un taşı toprağı altın» diye.. Onlar da çalışacaklar, kazanacaklar ve insanca yaşayacaklardı sözde. Oysa ki, Kürtçe'den başka dil bilmiyorlardı. Bilmiyorlardı belki de, Türkiye'de Türkçe konuşulduğunu. Karaya vurmuş balık örneği ortalıkta kalmışlar, sonra da, kentlerine dönebilmek için polise sığınmışlar.

Mardin'li üç çocuğun serüvenini gazeteler yazdılar. Resimlerini de bastılar. Fıkra yazarlarına da konu oldu. Sonra, fırsat bu fırsat denildi ve memleket sorunları bir kez daha ortaya atıldı. Milliyet'te yılların yazar rekortmeni Ulunay, yazısına BİR SKANDAL başlığını koydu. «Böyle bir skandal ne görülmüş, ne de işitilmiştir» dedi. Üstelik bütün suçu Milli Eğitim Bakanlığına yükledi. Şimdiye değin gelmiş geçmiş bakanlara çattı durdu. «Ben Milli Eğitim Bakanı olsam» dedi yazısında, «Bakanlık koltuğuna oturur oturmaz, ilk yapacağım iş, Doğu Bölgelerimize ana dilimizi öğretmektir.»

Bugüne dek ne öğütler dinlemişiz, okumuşuz, ibret alınacak ne olaylarla karşılaşmışız... Ne çok yakınımız, ne çok döğünmüşüz yeteneklerimizce erişemediğimiz başarı sonuçlarına...

Öğüt verenlerimiz çok oluyor nedense. Örneğin hastalık ortada, «teşhis» tamam. İş «tedavi» de. Hani şu «tedavi çareleri» üzerine de bir kez konuşsak, yazıssak ya... «Devlet Baba fakir» deyince tüm akarsular duruyor. Oysa en önemlisi, öğretmenler sorunu günün aktualitesinde. Gümüşhane'nin Karadere köyündeki Fevzi Gül öğretmen, «deli olacağım» desin, yetersizlikler yüzünden bazan aklımdan intihar etmek geçiyor» diye Hürriyet'in serbest kürsüsünde yakınsın, gerçekler ortada...

«Devlet Baba fakirdir» sözünü etmemize karşıt, biz yine de sorunların çoğunun çözümünü O'na bırakmak zorundayız. Buna paralel olarak ordumuzdan, aydın din adamlarımızdan, üniversite gençliğinden, özel sektörden, çeşitli kuruluşlardan, yardımsever vatandaşlarımızdan ve basından Türkiye'mizi çağdaş ulusların uygarlık yörüngelerine yaklaştıracak çabalar bekliyoruz. Bütün bunlar nasıl mı olur? Olur iste... Biz yılmadan bu konulara değineceğiz. Hem de zaman zaman gerçek hikâyelerle... Örneğin Oğuz Sami Sezen arkadaşımızın bu konulardan birine değinen gerçek hikâyesini iç sayfalarımızda bulacaksınız.

Yarayı deşeceğiz. «Dost acı söyler» demişler va Atalarımız, acı söyleyeceğiz, darılmaca yok.

GÜNEY

I N A N

Yaşadığımız dünyada her şey yalan değil
Şu milyonlarca insanın hepsi de yalancı değil
Seven kişi inanmak ister, inanılmak ister
Bir gün aldanmak bile o kadar acı değil

İnanmışların güller açar kalbinde her zaman
Bütün korkuları avuçlarından akıp gider
Bir güneş doğar ufkunda pırl pırl, sıcak
İnanmak biraz da var olmağa benzer

Bırak da o sevemiyenler inanmasın aşka
Birlikte mutluluğu yudum yudum içmek var
Gel, biz ona gidelim, o bizden uzaksa

Süpheleri, yalanları atalım içimizden
Gel, seninle bir yola çıkalım yarın, şafakla.
Kimsenin varamadığı bir yere varalım in-nmakla.

Ümit YAŞAR

Y O L C U L U K

— Sayın Dr. Rauf Aybey'e dostluklarımla —

Haydi yola çıkalım deniz,
Gemiler hazır.
Varsın kıyıda oynasadursun dalgalar,
Çevremizde çığlık çığlık martılar,
Rüzgâr bizimle beraber,
Sıla içimizde, ufuklar göz'lerimizde,
Yolumuzun üstünde bulutlar...

Günler güvertemizde kalsın misafir;
Haydi yola çıkalım deniz,
Bize göre değil
Bu şehir!..

Şükrü Enis REGÜ

DÖNEM ÇAĞRISI

Nereye böyle leylekler?
Yaz bitti demek
Göç başladı Güney'e!

Kim haber saldı
Köye, Kent'e?
Nasıl buluştunuz
Gün kavuşurken, yücede?

Nereye böyle leylekler?
Özleminiz mi var?
Susuyorsunuz,
Havada dönüyor, dönüyorsunuz
Yola çıkmadan önce!

NEDİM ÇAPMAN

Oyun ve Oyuncuğun Çocuk Eğitimindeki Önemi

Kenan AKANSU

Oyun, çocuğu hayata hazırlayan önemli bir faktördür. Oyuncuğun olmamasından veya oyuncuğun uygunsuzluğundan dolayı oyundan yoksun kalmış çocuklar; büyüdülerinde çoğunlukla hayatta işlerine intibak edemiyenler arasındadırlar.

Çocukları için okul çağı gelince her fedakârlığa katlanan ana, babalar, okul çağına gelmeden önce onlarla çok az ilgilenseler. Oysa ki, oyun çocuk hayatının ayrılmazdır. Çocuklar, sevdikleri oyun türleri sayesinde bizlere kabûyetleri, istekleri, korku ve sevgileri hakkında bir fikir verebilirler.

Oyuncak konusunda göz önünde bulundurulması gerekli nokta, çocuğa uygun oyuncuğu seçebilmektir. 4-5 yaşına varmış nice varlıklı ailelerin çocukları vardır ki odaları çeşitli oyuncaklarla dolu olduğu halde bunlara karşı hiçbir ilgi göstermez. Yavruya biraz harur, yahut müsait bir havada temî: topraktan yapılmış çamur yağacağı verilse, kendisine dünyalar verilmiş kadar memnun olacaktır. Çamur, kum, kil v.b. doğal unsurlar olduklarından çocukta daha çekici ilgi uyandırmaktadır. Hatırlanması gereken bir nokta daha var O da, insanlardaki temizlik hissinin, kirlenmiş oldukları zaman meydana çıkan bir duygu olmasıdır. Bu nedendir ki çocuk, önce elini, yüzünü, üstünü, bışını kirletecek, sonra da temizlenmek ihtiyacı hissetmek için çamur, kum, kil toprakla oynamak isteğini duyacaktır.

Çocuk, ilk yılını ellemek, eyleyiyle her önüne gelen nesneyi büyük bir merak ve ilgiyle anlamağa çalışmak çabası içinde geçerir. 3-4 yaşındaki çocuklar - yukarıda belirttiğimiz şekilde-toprak, çamur, kil, gibi doğal unsurlarla oynamayı severler. Çocuğun bu şekilde oynamasına. Fazla tolerans gösterilmemek şartıyla izin vermekte bir sakınca yoktur.

Çocuklar, 4. yaştan okul çağına kadar daha çok hayalle meşguldürler. Bu yastaki çocuklar, güçlü bir muhayyeye sahiptirler. Oyuncaklarına ve davranışlarına bir anlam vermek merak ve hevesindedirler. Bir süpürge sopasını, bir bastonu, bacakları arasından geçirip, atı, uçak, arabaya benzetmeleri, sandalyadan tren, otomobil kabaktan vapur, motor yapmaları gibi... Çocukları, kendilerine özgü bu tatlı havâ evreninde başbasa bırakmak yanlış bir davranış değildir.

Çocuk eğitiminde önemle göz önünde tutulması gerekli bir nokta

da çocuğun körpe dimağında korku ve nefret hissinin uyandırılmasıdır. Çocuğun, ana-babaya karşı besleyeceği duygunun esas temeli hiç bir şekilde korku değil, sevgi olmalıdır. Ne şart altında olursa olsun, çocuğu şu veya bu şekilde korkutmak yanlışdır. Bu tür davranışlar arasında olan dayak, bir eğitim aracı olmaktan çok uzaktır ve çocukta sadece korku ve nefret hissinin kamçuları. Çocuğu doğru yola yönlerecek, ona sevgi duygusunu aşılayabilecek olan; Ana-babanın biraz olsun çocuk psikolojisine yakınlık duymaları ve dolayısıyla çocuğun sağduyusuna, anlayışına hitap edebilmesiyle mümkün olabilir. Yanlı çocuğun körpe vücudunda dayanın bırakacağı izler, yerini daima ve daima körpe dimağında güzel söz ve güller yüze bırakmalıdır. Bu da çocuğun eğitimine titizlik gösteren her sabırlı ana-babanın yapabileceği yezâne cerekleri iştir.

Okul çağına varan 7 yaşındaki çocukların oyun hakkındaki düşünceleri gelişmiş olup, çoğunlukla yapıcı bir niteliktedir. Resim yapmak, marangozluk, havuç kazmak, tonrakla, kille ev yapmak, tünel açmak ve benzeri isteklerinin önüne geçilmemelidir. Aksi halde çocuktaki gelişme halinde olan teşebbüs isteği baltalanmış olur.

Çocuklarımızı, oyun hususunda yardımcı esirgememeliyiz. Daha önce de belirttiğimiz gibi çocuklara verilecek oyuncakların, onların yaşlarına uygun ve ilgilerini çekecek şekilde seçilmiş olmalarıdır. Oyuncuğun her türüne cömertçe para harcamakla erede varılacağını sanmak, çok yanlış atılmış bir adımdır. Kısa formüle edelim: Mesela, para da değil, oyuncakların çocuğun ilgisini çekecek nitelikte olmalıdır. Önem taşıyan ikinci bir nokta da çocukları, daracak onlara sıkıntı verecek yerlerde oynatmaktan kaçınmalıdır. İmkân oranında, çocukların ferah ve bol güneşli oda, bahçe veya parklarda oynamalarını sağlamak; sağlık ve işe-hallerini artıran sağlam bir faktördür. Ayrıca oyun arkadaşlarında çocukların yuşı olmalarına dikkat edilmelidir. İleinin yasta deşetliğini unutmamalıyız. Çocuk oynarken onununa karşınak doğru olmaz. Oyun anında çocuk, vasadığı evrenin tek ve mutlak hâkimi ve amiri olmak ister.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, okul çağına gelinceye kadar oyundan doğal şekilde kivanç duymağa başlayan çocukların ana-babaları; yavrularının, hayata iyi başladıklarından emin olabilirler.

Kısa - Kısa

ELEŞTİRMELER ÜZERİNE

Bazı kişiler vardır, okudukları bir şiir, öykü, gördükleri bir resim ve heykel karşısında hemen iyi kötü diye kesin yargılara varırlar. Oysa bu çok hatalıdır. Bir sanat eserini anlamak, onun üzerinde birşeyler söylemek sanıldığı gibi pek kolay değildir.

Ben bir şiiri, bir öyküyü okurken alıştığım havayı içimde hazırlanmış olarak bulamayınca, o yapıt için bir yargıya bağlanmaktan çekinirim. Örneğin Dağlarca'dan şimdikiye kadar elde ettiğim izlenimleri, günün her türlü yorgunluğunu şöyle bir yana bırakarak, kendi, iç dünyamda yeniden canlandırmadıkça Dağlarca'dan bir parça okumaktan kaçınırım.

Bir dostu, bir sevgiliyi onların atmosferleriyle dolu olarak ziyaret etmenin gerektiğine inanıyorum. Pek olağan birşey değil mi, insanın yirmidört saatlik yaşantısında bile çevrenin etki ve tepkilerine karşı çeşitli davranışları vardır. Saati vardır. İyimserdir, dünyayı toz pembe görür. Saati vardır, kötümserdir, hiç birşey zevk vermez ona. Bazan yeryüzünü kendine dar gören bir kahraman, bazan adamsencedicidir. Bazan ezgin, bazan gergindir. Bu anlardan birini ötekine çevirmeyi sanat eserlerinden mi bekliyorum, yoksa bu anlara uygun eserleri biz mi arayıp bulalım? Ben yerine göre her ikisinin de gerektiğine inanıyorum.

Ne yalan söylüyeyim, bir müzeyi, bir resim galerisini birkaç dakika içinde gezip görmekten hiçbirşey anıyamıyorum. Bir sanat eserini duyup anlamak için üzerinde biraz durmalıyım. Okuduğum şiirin, gördüğüm resmin bende uyandırdığı izlenimleri anlatabilmek için onlarla yüz yüze gelmeliyim.

Sanat eserleri üzerinde gelişigüzel yargılara vardıkları için gazete ve dergilerde gördüğüm bazı eleştiri yazlarına, bu nedenlerle güvenemiyorum birtürlü.

SANATÇININ KADERİ

Zaman zaman gazete ve dergilerimiz bizde sanatçıya değer verilmemesinden yakınır. Bir güreşçi, bir futbolcu, bir sinema yıldızı bir başarı kazandıği vakit el üstünde taşınır, günlerce gazetelerde, radyolarda ondan söz edilir de bir sanatçı dünyaya ölçüsünde bir başarı elde edince fazla ilgi toplamaz. Örneğin bir güldürü yazarımız, iki yıl üstüste uluslararası güldürü öyküleri yarışmasında birinci gelir. İdil B'rot Pariste ve Moskova'da yapılan piyano yarışmasında birinciliği kazanır, Suna Kan, ve Ayşegül bilmem nerede büyük zaferler elde ederler. Dünya basını ve radyoları onları öve öve bitiremez. Bizde ise çıt yok. Gazetelerin arka sayfalarında küçük puntolarla üç, beş satırlık bir haber, o kadar! Çünkü sanatçılarımızın başarıları, halkın gözünde futbolcularınki kadar büyük ve önemli değildir.

Geçen gün sanat dergileri'nin birinde bu konu ele alınmış. Yazar sanata ve sanatçılara gösterilen ilgisizlikten acı acı yakınarak: «Acaba başka ülkelerde de durum bizdeki gibi midir?» Bir sanatçının geliş güzel bir şarkıcı, bir sporcu ve sinema yıldızı kadar itibarı yok mudur toolum içinde?» diye soruyor.

Elbette aydını çok ileri batı ülkelerinde sanatçı b'zde'k'nden daha fazla itibar görmektedir. Ama şu da bir gerçektir ki, bütün dünyada hafif şeyler, sporcu, şarkıcı, sinema yıldızı geniş halk topluluklarını daha çok ilgilendiriyor. Bu a'anda yapılan çeşitli yarışmalar, bol ve zengin yayınlar bunun doğruluğunu açıkça göstermiyor mu?

Ama unutulmamalıdır ki, kültür seviyesinin yükselmesinde bugün sanatçı geçen yüzyıllardan daha fazla sevgi ve saygı görmeğe başlamıştır.

Şükrü Enis REGÜ

EDEBİYATIMIZDA "MİLLİYETÇİLİK ve HALKÇILIK,, ÜLKÜSÜ

ŞEMSETTİN SAYU

Türk Milliyetçiliğini ilk defa inanç ve ülkü birliği olarak ele alan ve bu inancın ideolojisini de yapmış bulunan Ziya Gökalp, bugün de yepyeni ve tertemiz bir cephesi ile abide gibi karşımızda durmaktadır. Bir an için o günlere yoniden dönelim. Tanzimat devrinden bu yana, Yeni Osmanlılar ve fön Türkler, fikir ve ülkü olarak «Osmanlı Ülküsü»nde, (Hürriyet, adalet, kardeşlik ve müsavat) saflayacak olan Kanunu Esasinin uygulanması amacını gütmüşlerdi. Namık Kemal Hürriyet Kasidesinde, Tevfik Fikret «Zülmün topu var, güllesi var, kal'ası varsa,» «Hakkın da bükülmez kolu, dönmez yüzü vardır.» ?... «Ey hak, yağa, Ey sevgili millet, varol.» diye «Millet Şarkısında hep bu özlemi çekmişlerdi. O gün gelmiş, «Hürriyetin İlanı» yapılmıştı. Bir bayram havasında Türkiye (Osmanlı Ülkesi) sevinçli ve mutlu günlerin geldiğini sanıyordu. Eşkiya dağıdan inmiş, silâhını bırakmış. Doğuda, Abdulhamid için «istibdat idaresi» ne isyan etmiş bulunan kabileler, haber göndererek bir davalarının artık kalmadığını bildirmişlerdi. Bu, medeniyet müjdesini «Düveli Muazzama» ya vermenin zamanı gelmişti nihayet Tam bu sıralarda onlar da bir masaya oturmuş, bizim taksim işin için müzakere ediyorlardı. Müjde bir çok etkisi yaptı. Fakat sonra daha da hiddetlendiler, vakit geçirmeden başka planlar yaptılar. Kapütülasyon imtiyazlarını kullanıp, mali ve iktisadi yünden, azınlıkların bağımsızlık emellerini körtükleyip siyasi yünden bunaltmaya başladılar bizi. Bulgarlar hemen bağımsızlıklarını ilan eder, Girit'i Yunanlılar alır, Bosna - Hersek'i Avusturya - Macarlar alır, Arnavutlar

isyan eder ve daha bilmem kimler ve bilmem nereler elden gider. Hele bir «31 Mart» vakası olur ki, «hürriyetçiler» i tamamen düş gördüklerine inanırlar. Yazarlarımız, fikir adamlarımız, devlet adamlarımız, subaylarımız, din adamlarımız yeniden başlarlar «Bu memleket, bu millet, bu vatan, bu din nasıl kurtulur?» diye çareler aramaya. İlanı Mevritiyet Dönemi adı verilen bu günlerin fikir, kanaat ve iddialeri «İslamcılık, Batıcılık, Türkçülük, Serbest Teşebbüsçü (Mesleki İhtimai) devrimcilik» etrafında toplanır. Bu fikir akımları «Devleti Kurtarma» işiyle haşır neşir oldukları için, birer siyasi fikir akımı niteliğindedir. Milliyetimiz, halkımız düşünme işi geri planda ve dolayısıyla olduğundan, fikirler parlak ama, sosyal ve halkçı değildi. Yalnız İslamcı ve Türkçü akım ötekilere bakarak daha halkçı sayılır. Genellikle «Sebilürreşad» dergisinde Şair Mehmet Akif, Şemsettin Günaltay, Sadrazam Said Halim Paşa gibi yazarların «İslamcılık» düşüncelerini (Osmanlı Devletinin çökmesi, İslam dininin bugünkü bozulmuş halinden dolayıdır. Aslında İslamiyet yeniliğe, teknik ilerlemeye ve bilim çalışmalarına engel olmayan temellere oturmuştur. Öyle cimasaydı, «vahşet ve bedeviyetten medeni bir kavim» doğar da bütün dünyaya ilim ve medeniyet saçabilir miydi? Zamanla «İlimiye sınıfı» İslamın bu ilme açık tarafından uzaklaştılar. Dinimizi hurafelerle, irtica ile doldurdular. Onun için İslam dinini kurtarmak lazım, bir dini reform lazım.) Ana fikri etrafında savunuyorlardı. Mehmet Akif bir çeşit İslamcı milliyetçiliğin ülküsünü edebiyatımıza ve düşünce dünyamıza getirmiştir. Akif'e göre, bizim de bir medeniyetimiz vardır. Bizdeki ahlak ve maneviyat Batının toplum hayatında yoktur, hattâ onlarda bir ahlak buhranı vardır. Onlar bilim ve teknolojiye ileridir, bu taraflarını alırsak yeter. Gerisi İslam dininin ahlakı, maneviyatı, ilericiliği ve beşeriliğinde mündemictir. Geleneği ve Doğucu bir savunma ile Japonlarla Rusları bize örnek gösterir «Siz gidin saffeti İslamı Japonlarda görün.» «Medeniyet girebilmiş, yalnız fennile...» «Ne kadar maskaralık varsa koçulmuş kapıdan.» «Garbin eynası, eğer kıymeti haizse yürür.» «Moda şeklinde gelen seyyie, gümrükte çürür...» «O benim ebedi hasmım olan Rusya bile.» «Hakkı teslim edelim hiç te değildir böyle.» «Mütefenninleri ta keşfe kadar tırmanıyor.» «Edebiyatı anıldıkça zemin çalkalanı-

Nasıl Sevmem Bu Dünya yı?

Nasıl sevmem bu dünyayı
İnsan eli değmiş heryere
Evlere
Caddelere
Makinelere
Nasıl sevmem bu dünyayı
İnsan doğmuşum birkere

Orhon M. ARIBURNU

yor.» «Kontrat akt ederek Rusya'dan on onbeş edip getirir, yazdırırım millet için bir çok eser.» ... «Dini taklit, âdetleri taklit, kıyafeti taklit, selâmı taklit, kelâmı taklit, bülâsa herşeyi taklit. Bu milletin fertleri de insan taklidi demektir ki, kabil değil gerçek bir sosyal topluluk vücuda getiremez, binaenaleyh yaşayamaz.»

Mehmet Akif edebiyatımıza «manzum hikâyeleri» ile sosyal hayatımızın çürümüş, uyuşmuş, ahlak ve beraberlik ülküsü, müslümanlık imanı, onun milliyetçiliği, manevi yat birliğidir. Onun halkçılığı, saf, temiz ve erkektedir. Geri kalığımız sebeplerini, halkımızın tembelleşmesine, miskinleşmesine, tevek-külüne, atalet içinde bulunmasına bağlar. Halkımızı bu hale getirenleri suçlar. Dinimizi bu hale getirenleri, halkla ilgilenmeyen aydınları, halkımıza birlik olmayı, çalışmayı telkin edecekleri yerde kendi zevklerini düşünen yöneticileri tenkit eder. «Süleymaniye Kürsüsü»nden seslenirken şairlerimizi, fikir adamlarımızı, devlet adamlarımızı açıkça suçlar.

«Türkçülük» akımı, Yusuf Akçora, Ahmet Ağaoğlu gibi Çarlık Rusya sınırlarında kalan Türk topluluklarından Türkiye'ye göçmüş arkadaşlarımızın getirdiği bir akımdır. «Türk Yurdu» Yusuf Akçora'nın «Anayurd» tan, Gökçürkerden, Oğuz Destanından, Ergenekondan ve bir «Orta Asya Türk Medeniyetinden» yazılarla doludur. Ziya Gökalp, bu dergiye yazmadan önce, Selânikte «Genç Kalemler» dergisinde, Ömer Seyfettin ve Ali Canip ile birlikte, «Yeni Lisans» ve «Yeni Hayat» akımını edebiyatımıza getirmişti.

«Türküğün vidadını bir,
Dini bir, vatamı bir,
Fakat hensi ayrılır
Olmazsa lisam bir»

Ziya Gökalp «Türkiye - Osmanlı Devleti» ni yöneten parti, İttihat ve Terakki nin «merkezî umumî azası» idi. Partinin siyasi ideolojisini yapmak işi bir kaçınılmaz ödev olmuştu onun için. Başından sonuna kadarki çalışmaları, bu ideolojiyi arama, bulma çabası ile geçmiştir.

«Vatan ne Türkiyedir
Türlere, ne Türkistan
Vatan büyük ve müebbet
bir ülkedir, Turans

(Sonu Altuncıda)

PAST PRESENT

görmez
duymaz
gülmezdim
tanımadan seni

gördüm
duydum
güldüm
tanıyınca seni

görmez
duymaz
gülmez oldum
kaybedince seni

Ahmet ALPERGİN

BÜYÜK SOĞUKLAR

Çivilenen günlerde başıboş bırakılmıştı ayaklar
Sokakların yılmılığına bir karartı bulaşmış
Kıvrandır büyümence köklü ağaçlar
Tutmamıştır zamanı saçları kırılmışı.

Ölçsem uzunluğunu bir gece yarısının
Sevince bir deniz kuşunu toprak sancısının
Eskimiş gözleriyle gerçeği yalanlayan
Peşinde, dönüşüme boyanmış bir isyan fıskırıyor.

ÇETİN BOĞA

YALNIZLIĞI İNSANLARIN...

Gecelerden öte şimdi
Yalnızlığı insanların,
Bir kapı aralığında çocuklar ağlar.
Siyahlar bir kez daha siyah
Ümitler bir kez daha yıktık...
Yalnızlığı insanların
Bir kez daha yüce
Bir kez daha büyük...

Maviler, yeşiller, pembeler en derinde
Sevilerin en güzeli
Şimdi çaresizlerin ellerinde.
Daha bir bağtrasım geliyor
Bu hissiz duvarlara,
Tüküresim geliyor bu yalancı
Bu iki yüzlü aynalara.

Yalnızlığı insanların
Şimdi daha bir büyük
Daha bir boşluk içinde
Kara kapkara...

PIYALE GÖNÜLTAŞ

DOĞUDAN GELENLER

Oğuz Sami SEZEN

Almanlar, Yunan toprakların, silindirle ezer gibi, yıldırım harpten birini tarihe yazıyorlardı. Ben, yedek teğmen Oğuz, yurdumuzun kanla yağrulu bu kutsal bölgesinde askerlik görevimi yapıyordum. Gelibolu Yarımadası, Saros Körfezi, Kuru Dağları, Enez ve dolaylıydı buraları. Hemen her gün uçak sayılarına tanık oluyorduk. Bir kez budutlarımızı kaysalar, bizim top lar gümbürdemeğe; daha da çok yaklaşmalar ağır makinelerimiz tıkdamağa başlıyordu. Kıvılcım üzerimize sıçramak üzereydi. Günlerimiz siperlerde, tatbikatlarda ve manevralarda geçiyordu.

Erlerimiz sıkılmağa başlamışlardı. Birşeyler olsun istiyorlardı. Savaşa katılmak istiyorlardı. Beklemeden usanmışlardı.

Kıvılcım sıçramadı üzerimize, Geciken terhisin sözünü etmeğe başladık. Yorulmuştu artık. Görevi bizden sonrakilere devretmeliydik. Baktık birgün, bizim için bölük acemi gelmiş. Neyin necisi demeğe kalmadı. Tabur komutanı Oğuz teğmeni bir koğu yanına çağırtdı.

Gittim komutanımın yanına. Komutanım dedi ki, «Oğuz» dedi,

«bunlar sana teslim. Önce saçlarını, sakallarını kestireceksin. Yarın sabah da bir güzel hamam, sonra da kılıklarını, kıyafetlerini düzersin.

Bölüğüme döndüm, göz ucuyla baktım. Hepsini de 45 - 50 yaşlarında idi. «Bakaya» deniliyordu askerlikte bu gibi yaşlara. Çeşitli nedenlerle vatan görevine geç kalmışlardı. İlk bakışta sakalları gözde batıyordu. Kırlaşmağa yüz tutmuş bir karış kirli sakal, bir de yakalarında özilli beyaz beyaz bitler.

Hemen sıraya dizdim. Çağtrıtım berberi. Makası görende şafak attı. Bir kıpırdama başladı, huzursuzca. Sakal elden gidecekti. Anlamışlardı bunu. Ben de bir şey anlamıştım, Türkçe bilmiyorlardı bunların hiç biri. Doğu'dan gelmişlerdi...

«Kürtçe bilen var mı?» dedim çavuşa, yokmuş. Yarı işaretle anlatmak ne zormuş. Yine de anlaşır gibi olduk. Diyeceğim, sakallar makasa uydu. Uydu ama biri de direkt, vermedi sakalını. Habire elinin tersiyle boğazını gösteriyordu, eya bu sakal, ya da bu kelle dercesine. Biz de tuttuk, tümene geri gönderdik. Orada kelleyi mi verdi, yoksa sakalı mı, bilmiyorum.

Traş faslını hamam faslı izledi. Ne olduysa zavallı bitlere oldu. Kılıkları da uydurunca üzerlerine, tekmi verdi tabur komutanımı. Komutanım madalya takacak değildi ya bana, yine de iltifat etmiş olmalılar ki, emrime bir at verdiler. Eyerli bir atın yanına yaklaşmamıştım öğünek. Doğrusunu söylemek gerekirse, yaylada pikniklere giderken palanlı beygirler binerdik, bir de merkeplere.

Şans bu ya, bir küheylân beklerken, deli dolu bir kusrak çıktı karşıma. Güçlülle bindim üzerine, sonradan alışırım diyerek. Alışamadım bir türlü, o başka...

Neyse, benim anlatmak istediklerim bunlar değil. Diyeceğim şu ki, her sabah talime çıkar gıbi, askerciklerimi kazma ve küreklele kuşatarak düzülüyorduk yollara. «Germe Tepe» ortalama 20 kilometreydi. Varıyorduk Germe Tepe'ye, başlıyorduk kablo hendekleri demeğe.

Günler haftaları, ayları kovalandı. Karşımızda Yunan hududu. Almanlar gümbür gümbür. Hey gidi günler hey!.. Bu koşullar içinde yedek teğmen Oğuz, fırsat buldukça Doğudan gelenlere Türkçe öğretecek. Ne yaparsın başka, önce bu hendekler deşilecek, sonra fırsat buldukça Türkçe öğrenilecek...

Türkçe konuşmağa başladık çok şükür. Şimdi sıra okuyup yazmada. Geceleri de uzun mu uzun, hemen

yatılmıyor ki... Meranın elinden birşey kurtulmaz, okuyup yazmayı as öğreniriz eibv'.

Bir gün hesap ettik, bizim askerlik 34 aylık olmuş. Geciken terhis ha bugün, ha yarın. Derken gideceyaz Almanlara harp ilân etmeye elim mi? Bu kez tam teçhizatlasiperlere..

Heleki katıldık savaşa, savaş da sona erdi. Bizim devre de terhis oldu Mahfelde şerefe kadehler kaldırıldı o gece. Vur patlasın, çal oynasın... Bizim çocukları düşündüm, içime bir hüzdür doldu. Kalktım gittim koğuşa. Biri «Dikkat!» dedi. Gürrededek ayağa kalktılar. «Merhaba çocuklar!» dedim, hep bir ağızdan «Sağol!» dediler. Baktım ellerinde kalemleri, kağıtları. «Ne yapıyorsunuz böyle?» dedim. Biri sırttı, «Komutanım, mektup yazıyoruz» dedi. Bilmiyormuşum gibi «Kime yazıyorsunuz?» dedim. Bir başkası yine sırttı, «Valla teyminenim, memlekete» dedi.

Hoş bir şeydi bu. Ben de şımarmış gibiydim. Belki de gurur duyuyordum. «Nasıl öğrendiniz mektup yazmayı?» deyiverdim. O zaman en yaşlılarından biri, «Sayende komutanım, hepsini sen öğrettin bize» dedi.

Koğuştan çıktığımızda çeneme doğru iki damla süzülüyordu...

Bir rüzgâr esiyordu, Bolayır'a doğru...

BÖLÜŞTÜK MUTLULUĞU

Siyah ipekten
Oya gibi dokunmuş gecemiz
Tarisiz güzellikteydi evren
Soluğumuzu bir bıçak kesmişti
Ortadan.

Kulağımıza üflenen sesler
Bir kuş kanadından çok daha hafifdi
Ve bir yürek çarpıntısı içinde
Çırpınıyordu deniz.

Yağmur çamur demedik
Düştük yollara.. yollara..
Seviler, o tath anlar
Tüyden hafif parmak uçlarımızda.

Gönülden bölüştük mutluluğu
Denizler gibi maviş gökyüzü
Pırl pırl üstümüzde.

Fevziye AKANSU

1967 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜNDE BİR HALK ROMANCISI

BİR ROMANCI; MUTLAKA YAŞADIĞI YERLERİN, ZAMANLARIN TEM-
SİLCİSİ VE GERÇEKLERİ DİLE GEÇİREN KUVVETLİ BİR TANIĞI
OLMALIDIR.

ASTURIAS.

19 Ekim 1899 günü Guatemala'nın Ciudad kassabasında doğan MIGUEL ANGEL ASTURIAS aynı ülkenin San Carlos üniversitesinde başarılı bir hukuk öğrenimi yaptıktan sonra «Hintlilerin Sosyal Problemleri» konulu güçlü teziyle 1923 yılında devlet hukuk sınavını verdi. Bir süre sonra Paris'te Prof. Georges Reynand yönetiminde Orta Amerika din ve kültürünü araştıran Asturias, ilk yapıtını (Amerika yerlilerinin din ve mitolojileri. 1923-1926) adıyla verdi. Bilimsel değeri bir yana Asturias'ın bundan sonraki yapıtlarının ve anlatım tekniğinin temelini, bu araştırmasında buluyoruz. Bu büyük folklor araştırması onun yapıtlarındaki dil ve hayatı belirlemede kullandığı gerçeği ortaya koyuyor.

Asturias'ın yaşamının ve yazarlığının bir yanı kendi halkının iki büyük kaynağa dayanan kültürü (İspanyol - Maya) ise öbüründe, yurdunun dış sömürücülere ve yerli satılmış politikacılara açtığı savaştır. Ülkesinin sorunlarını, özgürlük savaşını, kültürünün derinliğini tüm evrene yayan romanlarıyla dünya edebiyatının önde gelen bir kaç romancısı arasında yer almayı başarmıştır. Sanatını, kişisel yurtsever düşüncelerinin ve kendi halkının bir savunma aracı olarak kullandığıdır.

Romancının yapıtlarında birbirine bağlı iki yön açıkça görülmektedir. Yurdunun sosyal-politik sorunlarına bağlı oluşu, kökünü halk sanatının gur kaynaklarından alan güçlü sanat çabası. Onun bütün yapıtlarında bu bilimsel derlemelere, halk kültürünü derinden tanımaya dayanan bir öz bulmak mümkündür.

SAYIN BAŞKAN

«Guatemala Efsaneleri» (1930) adlı ilk yapıtı ile edebiyat dünyasına dikkatini çeken Asturias, Fransa'daki ilk sürgünlüğü sırasında, ülkesindeki diktatör Estrada Caberra'yı taşıyan bir roman yazdı. (Sayın Başkan. 1946) Bu çıkışı onun sesini evrene duyurması için yeterli oldu.

«Sayın Başkan» için Asturias: «Tüm ülkelerde benzeri görülen tüm ülkeler için geçerli olan bir diktatörün resmi,» diyor. Derinler işleyen bir gözlem gücü ve canlı bir anlatımla kitabında, ülkesinin yaşama koşullarını, polis yönetiminin soluk aldırılmayan baskısı altında yaşayan insanların sıkıntı ve dertlerini yansıtıyor. Yapıtta işlenen temel duygu korkudur. Çevreler ve kişiler

keskin çizgilerle, İspanyol gerçekçi romanının büyük ustası B. Perez Caldos'un yaptığı gibi belirmektedir.

Sayın Başkan, salt İspanyolca konuşulan ülkelerde değil Fransa'da da okundu. 1952 yılında Fransa'da «Ulusallararası Roman Armağanı» ni aldığı yazarına ve yapıtına evren dillerinin de kapılarını açtı.

Asturias, tüm yapıtlarında emperyalizm ve Amerikanın karşıtı konuları işlemiş olmasına rağmen NOBEL ödülünü kazanması, yine en çok Amerikan dergi ve gazetelerinde büyük etkiler yaratmıştır. «New York Herald Tribune» birinci sayfasında Asturias için «Halkı temsil eden bir romancı» diye söz etmektedir.

19 Ekim 1967 günü 68. doğum gününü kutlarken, NOBEL ödülünü kazanan sanatçı: «Ben hükümetimin temsilcisi olan bir diplomatım. Bana değil, Guatemala gibi küçük bir ülkeye böyle bir ödül verilmesinden sevinçliyim.» Demektedir. Eşi ise kendisini, «Ruhu ile varlığı gerçek bir ihtilâlcî» olarak nitelendirmektedir.

Geçmişte kitapları Guatemala'da yakılan Asturias, ilk tebrik telgrafını, şimdi Guatemala lideri Julio Mendez Montenegro dan almıştır.

ROMANCI NİN ÖBÜR YAPITLARI

Guatemala Efsaneleri, Mısır Adamları, Kasırga, Yeşil Papa, Guatemala da Tatil, Ölümlerin Gözbebekleri ve Bir Melez Kadın dır.

Demir ÖZGEN

DAĞ KÖYÜNDE YAŞAYANLAR

Bir dağ köyünde doğdular
Ayşe, Kezban ve Ali
Yarına umutla bakıp
Yaşamak denirse hallerine
Yaşamağa çalıştılar.
O meşum gece
Yer yerinden oynadı
Enkaz altında kalıp
Yine dağ köyünde öldüler,
Gazeteler onları o zaman hatırladı
Felâketzedeler deyip
İlk sayfalarına
Resimlerini bastılar
Dağ köyünde yaşayanlar
İnsan olduklarını
O zaman anladılar.

ESAT POLAT

Bize Gelen Kitaplar

TÜRKİYE BİZİ DİNLİYOR (x)

Mehmet Kıyat, iyi ve pürüzsüz bir dil ile kaleme aldığı şiirlerini «Türkiye Bizi Dinliyor» adındaki kitabında toplamış.

Yeni dil özentsisini, durulmuş bir dil gibi, zahmetsizce şiire sokmuş. Kitap, daha çok anlamsız şiirlerle dolu.

Bu şiirlerde,

«Kırlangıç giyimli bir kente indim»

«Fırınında öğelerin kırmızı güneşi

Çözüldü buzullar»

gibi gerçekten güzel mısralar var.

Doğu ve Açlık üzerine yazdığı şiirlerden Mehmet Kıyat'ın toplumcu bir şair olduğunu anlıyoruz.

Sanatçının şiir anlayışını yine kendi dilinden dileyelim:

Kuşları yürüyüşe çağırın

Kimse götüremez sabahın sesini

Ve şiirin ağzını

Benim gibi öpemez kimse

Mehmet Kıyat, bu güzel kıt'asıyla nasıl şiirin ağzını öpüyorsa, izin verin biz de şiirden payımızı almak için şairimizi öpelim.

(x) Türkiye Bizi Dinliyor, Mehmet Kıyat, 1967 Kendi Yayını,

P.K. 258 Bakanlıklar/ANK.

PATRONA HALİL (x)

Şimdiye kadar birçok kıymetli kitaplar yayınlamış olan Koçu Yayınevi, bu sefer de Reşat Ekrem Koçu'nun «Devlet Gücünü Zedelemiş Bir Serserinin Romanlaştırılmış Hayatı» olan PATRONA HALİL kitabını yayınlamış.

Bu kitapta, usta yazar ve değerli tarihçimiz Reşat Ekrem Koçu, engin tarih bilgisi yanında okuduğunu iyi anlayan, anladığını çok iyi anlatan kendine has üslubu ile Osmanlı Tarihinde «Lâle Devri» diye anılan bu dinlenme ve uyanış çağını çok güzel anlatmaktadır.

Yazar, Patrona Halil İsyanı'nın nedenlerini edebî bir kişilikle romanlaştırmış, birçok tarihi gerçekleri ve olayları titizlikle işlemiş. Olaylar ve tipler o kadar yerli yerinde ki, okurken insan kendini Lâle Devri'nde buluyor.

Lâle Devrini, Osmanlı İmparatorluğunun zevki sefa devri olarak gösterenlere karşı ünlü yazar Koçu, tarihi bir gerçeği bakın nasıl dile getiriyor:

«Lâle Devri, felâketli harplerden ve azametli top-
rak kayıplarından sonra büyük bir vezirin himmetiyle
büyük bir kalkınma devrinin adıdır; tabaka tabaka bü-
tün toplum hayatında güler yüzlü, ümitli ve neşeli bir
kalkınma devri.»

«Lâle Devrini kendinden evvel ve sonraki zaman-
lardan ayıran hususiyet, bu devirde dünya nimetlerinin
ve zevkü safanın en aşağı tabakalara varıncaya tadıl-
mış olmasıdır.»

Bu devrin islâhatçı veziri Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'ya yapılan akla gelmedik kötülükler insanın gözle-
rini yaşırtıyor.

Tarihimizin ibret dolu bir sahnesini teşkil eden
«Patrona Halil» isyanını anlatan bu kitabı okuyucuları-
mıza ve senaryo yazarlarımıza salık veririz.

(x) Patrona Halil Koçu Yayınları, İst. 1967, 7,5 TL. P.K. 419 İst.

EDEBİYATIMIZDA

(Üçüncü Sayfadan)

Bu mısralardaki fikirlerle ülküsünü, ideolojisini bulduğunu sanmıştı. Balkan Harbi Yenilgi'sine kadar, Türkçülüğü ve gerçek milliyetçiliği pek benimseyen olmayordu. Bu yenilgi ilk defa Türkçülerle İslamcılar birleştirdi. Mehmet Akif'le Ziya Gökalp, «tesanütçülük mefkûresi» nde birleştiler. Milliyetçilik gerçek anlamında başlamış oldu. Türk Ocaklarının başkanı Hamdullah Suphi, aslında «sanat sanatçısıdır» diyen «Serveti Fünun» cularından olduğu halde, edebiyatımıza «halk için» ve «halka doğru» akımını getiren Mehmet Akif, Ziya Gökalp ve Ömer Seyfettin'in milliyetçiliğinin bir numaralı savunucusu kesilir. Rusya'da «narodnik» denen bu halkçılık akımı, bolşeviklerin iktidara gelmesine zemin hazırlamış, Komünist liderlerin fırsatlardan istifade yollarından en önemlisi olmuştur. İttihat Terakki Partisi de, iyi niyetli olmasına rağmen ruhteris ve toy liderlerinin kurbanı olmaları bir tarafa bu «İslamcı, Halkçı, milliyetçilikten» büyük çapta istifade etmiştir. Türkçülük akımı, aydınlara, subaylara ölkü olmuştur. Halkın Türkçülüğünden pek haberi yoktu ama, İslamcılık akımından haberi vardı. Bir kere Şeyhülislam aynı zamanda Evkaf Nazarı olarak, kabinedeydi. Padişah Halife'nin mânevi başı, bizim de Sultanımızdı. Yurdun en ücra köşelerinde bile camilerde toplanan halka, İslamcı akımın hocaları vazılar vermekte, harplerden, yenilgilerden, aç, perişan ve bitkin halde buluşan halkın, bu vazılardan mânevi bir şifa bulduğunu görülmektedir. Arkasından da (cihadı ekber) fetvasını, davullarla kövlere kadar ulaştıran İslamcı yöneticiler. Birinci Dünya savaşındaki modern ve teknik üstünlükteki ordulara karşı yer yer başarılarını :

«Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker
Gökten cedad inerek öpse o pak alını değer.
Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor Tevhid'i.
Bedr'in arslanları ancak bu kadar şanlı idi
Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazın?
«Gömelim gel seni tarihe» desem sığmazsın»

diye çağıldayan, gürüldeyen Mehmet Akiflere.

«Ben bir Türküm, dinim cinsim uludur,
Sinem, özüm ateş ile doludur

diyen Mehmet Emin'lere, Hamdullah Suphilere, Ziya Gökalplere borçludur.

(Devam edecek)

HABERLER VE OLAYLAR

* Geçen ayın ikinci haftası Çağdaş Türk Müziği haftası olarak kutlandı. Bir yıl kadar önce T.R.T. Kurumunun bestecilerimizden İlhan Usmanbaş, Ulu Cemal Erkin, Necil Kızım Akas, Muammer Sun, Bülent Tarean, Ferit Akınar, Bülent Aral, Nevit Kodallı'ya sipariş ettiği yeni besteler, Çağdaş Türk Müziği Haftasında Prof. G.E. Tessing yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası tarafından seslendirildi. Besteler büyük ilgi topladı. Müzikseverler unutulmaz dakikalar yaşadılar.

Uzun yıllar, Türk bestecilerinin küllenmeğe yüz tutan yaratma gücünü kamçılayarak memleketin müzik sanatına yepyeni bir hız vermediği bağardı için T.R.T. Kurumunu ne kadar övsek azdır.

* Amerikadaki «International poetry Form» kurumu Türkiye'nin en iyi şairi yarışmasını Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın kazandığını belirtmektedir. Öğrendiğimize göre adı geçen kurum, memleketimizde Yaşar Nabi Nayır, Prof. Suut Kemal Yetkin, Mehmet Fuat, Prof. Fahir İz, ve Vedat Gün-

yol dan meydana gelmiş bir jüriye başvurarak Türkiye'nin en iyi şairini seçmelerini istemiştir. Kurul da oybirliği ile Dağlarca'yı seçmiştir. Bildirildiğine göre yarışmayı düzenleyen International Poetry Form kurumu, Dağlarca'nın armağanını vermek ve şiir kitaplarının Amerikada yayınlanması hakkını satın almak üzere bir yetkilisini yakında İstanbul'a gönderecektir.

* Fecr-i Ati şairlerimizden Ali Canip Yöntem'i geçen ay içinde, 80 yaşında iken, kaybettik Türk Edebiyatına ve Milli Eğitimine ömrünü veren merhuma Allah'tan rahmet dileriz.

* 4. sayımızda sergisinden sözettiğimiz ressam Nevres Hızal, Şubatın ikinci haftasında İzmir'de Fransız Kültür Merkezinde bir sergi açacaktır.

* Yine 4. sayımızda açık hava sergisini söz konusu ettiğimiz ressam Ali Demir, Kasım ayında Beyoğlu Şehir Galerisinde yaptıklarını sergiledi. Sanatçı bir de bildiri yayınladı. Sanat ve sanatçının kaderi üzerine söylemek istediklerinin tümü vardı bu bildirisinde. Faydalı oldu. TRT, «İstanbul da Bugün» programında galerilerdeki sergilerden de söz etmeğe başladı.

* İstanbul - Berlin Resimleri Çocuk Yarışması'na ait sergi Türk-Alman Kültür Merkezinde açıldı. Çeşitli dökümanlarla İstanbul öğrencilerine Berlin, Berlin'deki Alman öğrencilerine de İstanbul tanıtılmış ve öğrenciler gördükleri halde bu şehirlere ait resimler yapmışlar. Bizim çocuklar Berlin'i daha çok harp içinde bir şehir olarak düşünmüşler. Ya Alman çocukları; onlar sadece cami resimleri yapmışlar. Bu camiler de hep Arap Mimari tarzında.

İnsanlar fesli, kalpaklı, serpuşlu ve entarili. Çöl resimleri de var, develer ve yine entarili ve fesli insanlar... İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü'nün bu tutumuna ve ilgisizliğine şağlık kaldık.

Bize Gelen Dergiler

MELTEM (*)

Ankara'da MELTEM adında yeni bir toplumcu sanat dergisi yayınlanmağa başladı.

Hüsnü Züher'in kapak çizimi içinde ilk sayısını Atatürk'ün anılarına ayıran Meltem'de Sami N. Özerdim, Ayhan Kırdar, M. Yaşar Tümbaş, Ersen Tolunay, Abdullah N. Karahan İsmail Yılmaz, Hüsnü Züher'in yazıları ile İlhan Behlül Pektaş, Nedim Orta, Sema Birsan Aytaçoğlu, Yaşar Durak, Güngör Özmen, Ahmet Ayberkin, Halil Barlas, Mutlu Şenel, Selâhattin Yavuzkaplan, Erhan Tıgılı, Oguz Tümbaş ve İdris Dinçer'in şiirleri yer almaktadır.

Okurlarımıza Meltem'i salık veririz.

(x) Meltem, Kasım 1967 Sayı 1, 100 Kuruş, P.K. 7 Bakanlıklar/ANK.

ÇELE (*)

Yazılarımız dizilirken ÇELE'yi aldık. Çele de, Meltem gibi, kardeş bir dergi. Özenti ile hazırlanmış. Bolu Kültür ve Yardımlaşma Derneğinin aylık Fikir ve Sanat Dergisi. Değerli bir yönetim ve yazı kadrosu var. Güney nasıl İstanbul'da çıkıyorsa, Bolunun Çele si de Ankara'da yönetiliyor ve yayınlanıyor. Türkiye'mizde daha nice sanat organlarımız var, kader birliğine muhtaç. Muhtaç olduğumuz bu birlik düzenini okuyucularımızın ilgileriyle sağlayacağımızı umuyoruz.

(*) ÇELE, Ekim 1967, Sayı 51, 100 kuruş. P.K. 39 Anafartalar - ANK.

HARP HATIRALARIM

Sahap Azmi ÖCALIR

Tümen Karargâhına Donüş

Vazifeli askerlerimize yaptıkları zulüm ve işkencenin karşılığı olarak köyleri baştanbaşa yakılmak suretiler yok edilen meânet yuvası mensubu köy halkı tümen karargâhına getirilmiş ve gerekli tahkikat yapılarak ifadeleri alındıktan sonra suçular ordu kumandanlığına sevkedilmişlerdi. Kurtarılan askerler ve bizler kendi kitalarımıza, vazifelerimize başına indik ed' miştik.

Kurtarılan vazifesi sırasında makineli tüfek bölüğümüz ateş hattındaki nöbete bir daha girmiş ve istirahat için ateş hattından çıkmış bulunuyorduk.

Bölüğümüzde arkadaşlarımıza kavuşarak, ayrılığımızla geçen onbeş gün zarfında hiçbir telefât vermediklerini öğrendiğimden kucaklaşıp öpüşüyor, sevinç gözyaşlarımızla bu mutlu günü tesit ediyorduk.

Aldığımız bir telefon emriyle, kurtarma ekibine dahil olanların tümen karargâhına gelmeleri bildirildiğinden derhal karargâha gidildi. Oradan bir piyade müfrezesi ve kumandanlık erkânı toplanmışlardı. Tümen kumandanımız makam çadırından çıkarak müfrezeyi ve hazır bulunanları selâmladı. Kurtarma ekibiniz, gösterdikleri mesaiden dolayı teşekkür ettiler. Sonra, keşif çıkarılacak olanların yapacakları vazifeler hakkında izahat ve direktifler beyan ettiler. Müteakiben Kolordu Kumandanlığının Ordu Kumandanlığı makamından aldığı emir gereğince kurtarma ekibinin kâffesine birer «harp madalyası» ile taltif edildiklerini tebşir ve göğüslerimize birer birer bizzat takarak tebrik ettiler. Sevincimize payan yoktu ve göğsümüzde sallanan bu iftihar meşalesi kitalarımıza dönmüştük.

Şimdi istirahatteyiz ve çok neşeliviz. Hattara defterimize bir taraftan kaydederken diğer taraftan geçen günlere ait notlarımızı gözden geçiriyorum: Ondört aydan beri burada, çölde, kum deryası ortasındayız.

Memleketimden, çok kalabalık olan ailemizden muntazaman mektuplar alıyor ve onları merak ve endişeye sevk etmemek için birkaç satırla cevap veriyorum. Tümen karargâhına giderek çok muntazam çalışan sahra postahanesine mektuplarımı kendim teslim ediyorum.

Sahra postahanesine gittiğim bir gün, tümen karargâhına da uğramıştım. Son yirmidört saat içinde tümen birliklerinden şehit ve yaralı olanların listesini erkânı harbiye kaleminde gözden geçiriyorum. Bunlar arasında dayızadem, ailesi-

nin biricik erkek evladı kademli küçük zabıt Fuat ile memleketimde hemem kapı komşum aynı rütbeden Alaybeyzade Şeref beylerin şehit üstükleri yazılı idi. Gayri ihtiyari göğladım ve hayli gözyaşı döktüm. Teessürüm Vatan yoluna şehit olanlarından ziyade, hainler diya-
ğında akıtılan Türk kanları içindi.

Çekirge Bulutları

Günler, haftalar ve aylar geçiyor. Gıda maddeleri azlığından istihkaklar kısılmakla beraber hiçbir askerimizde şikâyet kelimesi yoktu. Herkes mütevekkil, emredilen görevini kudret ve takati nisbetinde ifa etmekteydi. Mevsim sonbahardı. Bu çöllerde mevsimin değişimi hiçte belli olmuyordu. Yaz mevsiminin gündüzleri kavurucu sıcaklarına karşılık, geceleri serinlikten kaputsuz durulmuyor ve bardaktan boşanırcasına sık sık yağmurlar iniyor, siperlerimizde oldukça zararlar yapıyordu.

Yağmur sularından hasara uğrayan siperlerimiz geceleri tamir ediliyor, nöbetlere ateş hattına çıkıyorduk. Siperde, ateş hattında bulunduğumuz bir gün, vakit ikinci ile akşam arası idi. Hafif bir rüzgâr serin serin esiyordu. Gökyüzünde süratle seyreden bir bulut görüldü. Bulut sandığımız meğere bulut halinde uçarak ağaçları bağ ve bahçeleri tahrip eden çekirge sürüleri imiş. Saatlerce uçular. Bir kısmı yerlere düşmekle beraber milyonlarca gökyüzünde bulutlar halinde defolup gittiler.

Anadolu ve Trakyanın verimli toprakları, yemşeyil bağ ve bahçelerinde insanlara her an taze bir ruh aşılayan güzellikleri, nehirleri dereleri ve buzlar gibi sularıyla adım başındaki çeşme ve pınarları karşısında bu çöllerin yakıcı, kavurucu sıcaklarına katılan kum yağmurları ve çekirge bulutları tabiatın yarattığı tezadı teşkil ediyordu. İşte bizler, biz Türk gençleri kanlarımızı ve canlarımızı bu çöllere akıtıyorduk. Fakat kimler için?..

Yüzbaşımız Adolf ve Alman Menzilleri

Daha önce işaret ettiğim gibi Bölük Kumandanımız Almandı. Fakat bir Türk subayı kadar Türklere içten gelen bir sevgi ve muhabbetle severdi. Türk üniformasını taşırdı. Topçu sınıfından kademli yüzbaşısı ve makinah tüfek kısmında mükemmel staj görmüş, atış öğretmenliği yapmıştı. Tam manasile olgun bir subaydı. Her Alman subayının cebinde sicil hülasasını andıran çizdanları vardı. Bizim Yüzbaşı Adolfun da çizdanındaki kayıtlara nazaran yakın bir tarihte binbaş olacağı yazılı idi.

ONLAR İÇİN

bu çağında yeryüzünün tiyatro görmeyen gözleri doktor görmeyen otomobil sürmeyen ve onlar için çırpınan toplum kurallarına sırt çevirip
birazda bıkkın birazda umutsuz ekmek derdine elleri kara saban

sıtmalı yüzler sarılığıyla omuzlarda adem hocanın muskası sallanan yamalı giysiler üstüne bağdaş kurup ucuz sigaralı çubuğunu tütüren

çıplak ayaklı kızlar ki dere boyu saf durup kilim yuvarlar garip türküler tutturarak sesleri ormanda kaybolup

bütün olaylardan uzak bütün savaşlardan ve onlar için çırpınarlardan da uzak otomobil gürültülerinden ve nutuklardan.. bir ekmek derdine kaptırmış kendini bir de garip türküler

ve gözleri binlerce yıl önceden oysa gözleri ki pırlı pırlı

ve ahmet'le ayşe'ye bağlanan tüm sözleri çok uzaklarda unutulmuşluklarla oysa bütün savaşlar bütün uyanmalar onlara bağlı kalan gözleri buğulu...

Tanju AKERMAN

Cehne yakınında Türk Menzilleri de vardı. Alman kumandanlarının ellerinde birer çok defter bulunmaktaydı. ve menzillerindeki mevcut yiyecek maddelerinden dilediklerini, diledikleri nisbette almamaktavdılar.

Bölüğümüz ateş hattında istirahat çekildiğinde Kumandanımız beni yanına çağırarak vasıf bir çekti uzatırdı. «Bölük komutanı Alman Menziline gönder, her zabıt ve asker için birer çift peksimet verecekler, alını getirsin ve tevzi edilsin» emrini verirdi. Bu benzer emirlerle her istirahate çekilgite beşer adet çay şekeri veya başka bir gün yüzer gramlik kutularda çeşitli marmelat getirilerek tevzi edirdi. Bu suretle yapılan tevziat birlikler arasında ikilik yaratılmıyordu. Hosnutsuzluk hisseten orlerden bazıların «Ah ben de ge Almanın bölümünde asker olsaydım» sözünü işittim çok olmuşt.

İçerisine konulan yaşlar kâfi miktarda olmamakla beraber sabahları un çorbası, her subay ve er için seksen dirhem ekme, mühim bir anda olmamakla beraber öğle ve akşam karavalarında yüzseksen mevcudumuza sekiz okka et ile

karıştırılmış bol miktarda domates ve patlıcanlı türlü ve nadiren bulgur pilavı verildi. Ateş hattına girenlere ekme yerine peksimet ve katık olarak zeytin danesi verildi.

Glecek Sayıda:

Siperde Son Günlerim.

GÜNEY SANAYİ

BOSSA - TREVIRA

Trençkot - Gömleklik

Birikmiş Paranız İçin

A K B A N K

GÜNEY

Suat GÜNGÖR'le
--Onbeş Dakika--
SORDUM -- SÖYLEDİ
Konuşan:
Nizamettin Rüştü
Sordum : Yaşınız kaç?
Söyledi : Yok yok...

Bu sırada şair, siyah saçlarındaki akları işaret ederek, bir dörtlüğü ile sorumu karşıladı:

Seneler yorgun argın kapı çalıyor şimdi,
Gönlümden, hayalimden geçen o kadın kimdi?
Siyah saçın üstünde şerefli iki üç ak,
Hazan korkusu değil, anladım gençliğimdi.

Sordum : Memleketiniz?
Söyledi : Bodrum'da doğdum. Halikarnas'lıyım.
Sordum : Ne zamandan beri yazıyorsunuz?
Söyledi : On yıldan beri. Yahut seveliden beri de denilebilir.
Sordum : ANLATAMADIKLARIM adında bir şiir kitabınız olduğunu ve GÜNEY'de söz konusu edildiğini biliyorum. Daha önceleri de şiirleriniz yayınlanmış mıydı?
Söyledi : Evet. İzmir'de Yeni Asır Gazetesinde, Ajans Türk Antoloji'leri ile bazı antolojilerde ve İstanbul Ekspres Gazetesinde zaman zaman şiirlerim çıktı.
Sordum : Şiire nasıl ve ne zaman başladınız?
Şair, sevgilisine yazdığı dörtlüğü ile sorumu karşıladı:

Meenun değilim, fakat çöllerde gezer oldum.
Sana aşık olalı, huzurum bozar oldum.
Eli kalem tutacak bir şair değilsem de,
Ben, senin yüzünden hep şiirler yazar oldum.

Sordum : En çok hangi şairleri seversiniz?
Söyledi : Yunus Emre, Fuzûlî, Yahya Kemal, Orhan Veli, Cahit Sıtkı, Behçet Kemal, Ümit Yaşar, Muvaffak Sami, Cemal Yeşil ve bir de Suat Güngör.
Sordum : Şiirlerinizin bestelenmesini istiyor musunuz?
Söyledi : Onlar, benim aşkımdır. Bir başkasının da aşkını beğenip sevmesi elbette ki, beni memnun eder. Zaten bu hususta bir teklif var. Fakat henüz karar vermiş değilim.
Sordum : Suat GÜNGÖR olmaktan memnunluk duyuyor musunuz?
Söyledi : Suat Güngör, şairlik tahtında oturdukça memnunum. Ama bu tahttan uzaklaştığı an nasıl memnun olabilirim? Çünkü o zaman artık sevmiyor demektir. Sevmeyen bir insan, sevimliyeceği eibi şair de olamaz. Onun için değil midir ki, tarihin en büyük şairleri, tarihin en büyük âşıklarıdır...
Sordum : Etkisi altında kaldığınız şairler var mı?
Söyledi : Tabii var. Yazmak için önce okumak gerek. Hem de severek okumak. İnsan, severek okuduğu bir kimsenin elbette etkisi altında kalır. Örneğin Mehmet Akif, Şirazi Sa'di'nin ve Abdülhak Hâmid'in etkisi altında kalmamış mıdır? Yeni bir şey yoktur. Hepsi yaşanmış ve yazılmıştır. Özeti budur.
Sordum : Biraz daha kalmaz mısınız?
Söyledi : Yok yok. Yalnız «Allahaismarladık» demiyeceğim. «Güle güle» de istemem.

İMRENİŞ

Ş. E. Regü'ye

İmreniyorum sana balık,
Türlü yeşilliklere sarılmış
Lâleler gibi kızarmışsın.
Makbul bir yemek olmuşsun,
Baş köşeyi almışsın sofrada.

Baba iştili çatalını batırır,
Çocuk dudağını yalar diliyle,
Anne eti kılıcığından ayırır
O tazecik eliyle.

Sen ne bahtlı şeysin balık,
İmreniyorum sana.
Sevilerek yenildiğine
Kederli misin,
Söyle
Neden?..

İbrahim AKDOĞAN

